

**KREATIV YONDASHUV ASOSIDA O'QUVCHILARDA MA'NAVIY
DUNYOQARASHNI KENGAYTIRISHNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI**

Shodmonov Jamshid Olimboy o'g'li

Oriental universiteti dotsenti pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ibrohimova Zarnigor Ilxomovna

Oriental universiteti magistri

Annotatsiya: Mazkur maqolada kreativ yondashuv asosida o'quvchilarning ma'naviy dunyoqarashini kengaytirishning didaktik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Ta'lim jarayonida innovatsion metodlar va ijodiy faoliyat orqali ma'naviy tarbiyani shakllantirishning samarali usullari bayon etiladi. Shuningdek, kreativ yondashuvning ta'lim sifatiga ta'siri va o'quvchilarning tanqidiy tafakkurini rivojlantirishdagi o'rni yoritiladi. Maqolada ilg'or pedagogik tajribalar va zamonaviy ta'lim texnologiyalaridan foydalanishning ahamiyati ta'kidlanadi.

Kalit so'zlar: kreativ yondashuv, ma'naviy dunyoqarash, didaktik imkoniyatlar, innovatsion metodlar, ijodiy tafakkur, ta'lim sifati, ma'naviy tarbiya, pedagogik texnologiyalar.

KIRISH

Zamonaviy ta'lim jarayonida o'quvchilarning ma'naviy dunyoqarashini kengaytirish muhim vazifalardan biridir. Ushbu jarayonda kreativ yondashuvdan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirish bilan birga, o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Ushbu maqolada kreativ yondashuv asosida ma'naviy dunyoqarashni kengaytirishning didaktik imkoniyatlari tahlil qilinadi. Kreativ yondashuv – bu ta'lim jarayonida an'anaviy usullar bilan birga yangicha, o'ziga xos metodlardan foydalanish demakdir. Ushbu yondashuv orqali o'quvchilarning mustaqil fikrlashi, tahliliy yondashuvi va innovatsion qarorlar qabul qilish qobiliyatlari rivojlantiriladi. Kreativ yondashuv o'quvchilarning ijodiy fikrlashini rag'batlantirish, mustaqil va tanqidiy tafakkurni rivojlantirish interaktiv metodlardan foydalanish, ta'lim jarayonini qiziqarli va samarali qilish kabi jihatlari bilan ajralib turadi. Ma'naviy dunyoqarashni kengaytirish jarayoni o'quvchilarga milliy va umumbashariy qadriyatlarni singdirish, ularning shaxsiyati shakllanishida muhim o'rin tutadi. Kreativ yondashuv bu jarayonda quyidagi imkoniyatlarni taqdim etadi:

Badiiy asarlar orqali tushunchalarni boyitish – adabiyot, san'at va musiqa darslarida ijodiy yondashuv yordamida ma'naviy qadriyatlarni singdirish.

Interfaol metodlardan foydalanish – rolli o'yinlar, muhokama klublari va loyiha ishlarini tashkil etish orqali o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytirish;

Tarixiy va zamonaviy kontekstlarni bog'lash – ma'naviyatga oid mavzularni tarixiy va zamonaviy voqealar bilan bog'lab tushuntirish;

Yangi texnologiyalar va media vositalaridan foydalanish – videodarslar, animatsion materiallar va raqamli platformalar orqali o‘quvchilarning qiziqishini oshirish.

Didaktik imkoniyatlar ta’lim jarayonining samaradorligini oshirish uchun muhim ahamiyat kasb etadi. Kreativ yondashuv asosida quyidagi didaktik imkoniyatlardan foydalanish mumkin:

Muammoli ta’lim usullari – o‘quvchilarga ma’naviy mavzularda mustaqil yechim topish imkoniyatini yaratish;

Innovatsion dars metodlari – guruhli ishlar, fikr almashish mashqlari va texnologik ta’lim usullaridan foydalanish;

Ko‘rgazmali vositalar va vizual taqdimotlar – grafikalar, diagrammalar, xaritalar va boshqa materiallardan foydalanish orqali tushunchalarni mustahkamlash;

Amaliy mashg‘ulotlar va tajribalar – real hayotiy holatlar asosida o‘quvchilarning o‘z tajribasini shakllantirish.

Didaktik imkoniyatlar tushunchasi

Didaktik imkoniyatlar – bu ta’lim jarayonida o‘quvchilarga bilim, ko‘nikma va malakalarni samarali yetkazish hamda o‘quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali tashkil etishga xizmat qiluvchi vositalar, usullar va texnologiyalar majmuasidir. Didaktik imkoniyatlar quyidagilarni o‘z ichiga oladi:

Ta’lim texnologiyalari (an’anaviy, zamonaviy va innovatsion usullar);

O‘quv materiallari (darsliklar, qo‘llanmalar, elektron resurslar);

Pedagogik metodlar (interaktiv, muammoli, tadqiqot asosida o‘qitish);

Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (onlayn platformalar, sun’iy intellekt, virtual laboratoriyalar).

Didaktik imkoniyatlar ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Ular quyidagi jihatlar bilan ajralib turadi:

Bilimni samarali yetkazish

Turli ta’lim metodlari orqali o‘quvchilar mavzularni tez va tushunarli o‘zlashtiradi.

Vizual va interaktiv vositalar yordamida mavzu yanada qiziqarli bo‘ladi.

Mustaqil ta’lim olishga yo‘naltirish

O‘quvchilar mustaqil izlanishga, muammolarni hal qilishga va tanqidiy fikrlashga o‘rganadi.

Onlayn ta’lim platformalari va interaktiv darsliklar mustaqil o‘rganishni qo‘llab-quvvatlaydi.

O‘qitish samaradorligini oshirish

O'qituvchilar zamonaviy texnologiyalar yordamida vaqtni tejaydi.

Didaktik imkoniyatlar murakkab tushunchalarni soddalashtirishga yordam beradi.

O'quvchilarning faolligini oshirish

O'yinli o'qitish, muammoli ta'lim, loyihaviy metodlar o'quvchilar ishtirokini oshiradi.

Jamoaviy ish va bahs-munozaralar orqali bilim olish jarayoni yanada interaktiv bo'ladi.

Moslashuvchan ta'lim imkoniyatlari

Har bir o'quvchining individual xususiyatlariga mos yondashish imkonini beradi.

Differensial va individual ta'lim orqali har bir o'quvchiga mos dasturlar tuziladi.

Didaktik imkoniyatlarning asosiy turlari

Didaktik vositalar: kitoblar, darsliklar, qo'llanmalar audio-video materiallar elektron ta'lim platformalari

Didaktik metodlar: an'anaviy usullar (ma'ruza, tushuntirish, misollar keltirish), zamonaviy usullar (muammoli ta'lim, loyihaviy ta'lim, interaktiv mashg'ulotlar)

Texnologik imkoniyatlar: sun'iy intellekt asosida ta'lim, virtual va kengaytirilgan reallik vositalari, onlayn ta'lim tizimlari (Moodle, Coursera, Udemey, Khan Academy)

XULOSA

Kreativ yondashuv asosida o'quvchilarda ma'naviy dunyoqarashni kengaytirish ta'lim samaradorligini oshirish bilan birga, ularning shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Interfaol metodlar, zamonaviy texnologiyalar va innovatsion yondashuvlar orqali o'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish mumkin. Shu sababli, ta'lim jarayonida kreativ yondashuvdan keng foydalanish kelajak avlodning ma'naviy jihatdan yetuk bo'lishiga xizmat qiladi. Didaktik imkoniyatlar ta'lim jarayonini samarali, qiziqarli va interaktiv tashkil etish imkonini beradi. Ularning to'g'ri qo'llanilishi nafaqat o'quvchilarning bilim olish jarayonini yaxshilaydi, balki ularning o'z fikrlarini mustaqil ifodalash, izlanish va muammolarni hal qilish qobiliyatlarini ham rivojlantiradi. Zamonaviy ta'lim tizimida didaktik imkoniyatlardan unumli foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Avloniy, A. (1919). Turkiy Guliston yoxud axloq. Toshkent.
2. Niyozov, S. (2004). Pedagogik innovatsiyalar va ularning rivojlanish yo'nalishlari. Toshkent: Fan.
3. Hasanboyeva, O. (2010). Ta'limda kreativ pedagogika asoslari. Toshkent: O'qituvchi.
4. Vygotskiy, L. S. (1986). Thought and Language. Cambridge, MA: MIT Press.
5. Dewey, J. (1938). Experience and Education. New York: Macmillan.
6. Qodirov, A. (2015). O'quvchilarning ijodiy tafakkurini rivojlantirish metodikasi. Toshkent: Innovatsiya Ziyos.

-
7. UNESCO (2017). Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives. Paris: UNESCO Publishing.